

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Plantedirektoratet

Regler for brug af bekæmpelsesmidler i jordbruget

Denne pjece giver dig som jordbruger et overblik over den lovgivning, der skal sikre at bekæmpelsesmidler anvendes med mindst mulig risiko for helbred, grundvand og natur.

Pjecen omhandler de væsentligste dele af Miljø- og Fødevareministeriets lovgivning på bekæmpelsesmiddelområdet. For god ordens skyld skal det således bemærkes, at såfremt der måtte være en regel, som der ikke er redegjort fuldt ud for i pjecen, så fritager det ikke for overholdelse heraf.

Desuden får du indblik i de forhold, som Plantedirektoratets kontrollører kigger efter, når de kommer på kontrolbesøg.

I pjecen omtales lovgivningen maj 2010. Da der løbende kan ske ændringer af reglerne, vil det være en god idé at holde dig ajour via de anførte links i pjecen.

Køb og transport

Du må kun købe bekæmpelsesmidler, som er godkendt i Danmark og forsynet med dansk etikette. Får du tilbudt midler med udenlandsk etikette, er der tale om produkter, som er importeret ulovligt.

Der gælder særlige regler for midler, som er mærket 'Meget giftig' eller 'Giftig', uanset om det er plantebeskyttelsesmidler eller biocider, dvs. midler mod f.eks. muldvarpe og mosegrise.

	Meget giftig	'Meget giftige' midler må kun sælges til og anvendes erhvervsmæssigt af personer, som har gennemført et giftkursus.
	Giftig	'Giftige midler' må kun anvendes i forbindelse med erhvervsmæssig anvendelse i egen bedrift eller ved udførelse af erhvervsmæssig bekæmpelse for andre.

Som jordbruger overtager du ansvaret for midlerne i det øjeblik, de bliver overdraget til dig hos forhandleren eller afleveret på din virksomhed.

Som erhvervsdrivende må du gerne selv transportere bekæmpelsesmidler til brug i virksomheden. Det gælder både transporten fra forhandleren og rundt på bedriften. Du skal sikre, at emballagen er uskadt, og at varerne er sikkert anbragt og fastgjorte. Bekæmpelsesmidler må ikke transporteres sammen med foder, fødevarer mv.

Når vognmænd transporterer bekæmpelsesmidler, sker det under en række sikkerhedsforanstaltninger, som gælder internationalt. Større leverancer bør derfor overlades til leverandøren. Når maskinstationer transporterer bekæmpelsesmidler, er de underlagt samme regler som vognmænd, dog kun hvis de fragter mere end henholdsvis 20 kg, 333 kg eller 1000 kg i emballagegruppe I, II eller III. De fleste midler er i emballagegruppe III, hvor frimængden er 1000 kg. Emballagegruppen fremgår af leverandørbrugsanvisningen, som følger med produktet.

Tænk på sikker transport.
Foto: Jens Tønnesen,
Dansk LandbrugsMedier

Opbevaring

I miljø- og kemikalielovgivningen findes regler, der skal sikre, at bekæmpelsesmidler ikke gør skade på mennesker, dyr eller natur.

Bekæmpelsesmidler skal opbevares utilgængeligt for børn og ikke i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer, lægemidler eller lignende. De må kun opbevares i den originale emballage.

Det er en god ide at afmærke kemikalierummet med et tydeligt skilt, men det er ikke et krav på jordbrugsbedrifter.

	Meget giftig	Giftige og meget giftige midler skal opbevares under lås. Tom emballage fra midler med disse fareklasser skal også være under lås, indtil den bortskaffes via den kommunale modtageordning.
	Giftig	

Skal du have et giftkursus?

Du må ikke være i besiddelse af meget giftige midler mod mo-segrise og muldvarpe, med mindre du har gennemført et giftkursus.

Afmærk dit kemikalierum.
Foto: Poul Henning Petersen,
Landscentret, Planteproduktion.

Bekæmpelsesmidler skal opbevares, så der ikke er risiko for at forurene jord, vandmiljø og grundvand. Det betyder i praksis, at der ikke må være afløb i et kemikalie- rum, med mindre det fører til en opsamlingsbeholder. Det betyder også, at gulvet skal være med tæt bund. Spild skal suges op med f.eks. kattegrus eller savsmuld og afleveres til genbrugsstation (se side 8). Der bør være en kant ved indgangen, så gulvet kan fungere som opsamlingsreservoir, hvis der skulle ske lækage af dunke. Opbevaring i et mobilt lager bør ske i sikker afstand fra vandmiljø og i god afstand fra uvedkommende færdsel. Midlerne skal være utilgængelige, hvis de ikke er under opsyn. Hvis du har tilberedt sprøjtevæske i tanken, og der f.eks. kommer en regnbyge, skal sprøjten være utilgængelig for uvedkommende, indtil det igen er sprøjtevej. Parkering i en aflåst maskinhal, hvor der ikke kan ske afløb, hvis uheldet er ude, vil være en god løsning.

Gennem årene er en række midler blevet forbudt. Forbudte midler skal bortskaffes senest tre måneder efter, at anvendelsesforbuddet er trådt i kraft.

Find oplysninger om forbudte midler i Middeldatabasen.dk → Forbudte midler, på Miljøstyrelsens hjemmeside: MST.dk → Virksomhed & Myndighed → Bekæmpelsesmidler → Pesticider → [Regulering](#) eller kontakt [Miljøstyrelsen](#).

Aflås dit kemiskab.
Foto: Jens Tønnesen,
Dansk LandbrugsMedier.

Aflévér ulovlige bekæmpelsesmidler!

Gå jævnligt dit restlager igennem, så rester bliver brugt i tide. Aflever alt, hvad du ikke med sikkerhed ved er lovligt at anvende, til den kommunale modtageordning.

Overtager du en ejendom med et lager af bekæmpelsesmidler, skal du undersøge om der blandt produkterne er forbudte midler eller midler med udenlandsk etikette. Hvis det er tilfældet, skal de straks bortskaffes.

Det er ikke tilladt at opbevare bekæmpelsesmidler i uoriginal emballage.

Anvendelse

Plantebeskyttelsesmidler skal være godkendt af Miljøstyrelsen og forsynet med en dansk etikette. Etiketten specificerer, hvordan midlet må anvendes, og giver en række praktiske anvisninger. Producenten eller importøren skal holde etiketten opdateret i forhold til godkendelsen.

Du skal være opmærksom på, at der for et middel kan ske ændringer i godkendelsesvilkårene, og at de såkaldte parallelprodukter ikke altid har helt den samme godkendelse som originalproduktet. Læs derfor altid etiketten, inden du første gang anvender nyindkøbte produkter.

Off-label-godkendelser giver mulighed for at anvende godkendte midler i arealmæssigt mindre afgrøder eller specielle situationer, som midlet oprindeligt ikke er godkendt til, og som dermed ikke fremgår af etiketten. Der er givet et stort antal off-label-godkendelser, som kan ses i Middeldatabasen.dk → Off-label godkendelser. Du kan hente flere oplysninger på Miljøstyrelsens hjemmeside MST.dk → Virksomhed & Myndighed → Bekæmpelsesmidler → Pesticider → [Virksomheder](#).

Du skal være i besiddelse af off-label-vejledningen (brugsanvisningen), før du anvender midlet i de afgrøder, hvortil off-label godkendelsen er givet. Vær opmærksom på, at off-label-godkendelsen gælder helt specifikt til et bestemt handelsprodukt. Hvis f.eks. der er givet en off-label-godkendelse til Command CS, må man ikke anvende parallelproduktet TO Clomazon, selv om midlerne er identiske. Tilsvarende gælder for såkaldte 'generiske produkter', hvor aktivstoffet er det samme, men det er en anden formulering. Eksempelvis er der givet off-label-godkendelse til Folicur EC 250 til bekæmpelse af rust i kløver, men man må ikke anvende Orius 200 EW til dette formål, selv om der er tale om samme aktivstof, da der ikke er givet off-label-godkendelse til dette middel mod rust i kløver.

Foto: Jens Tønnesen,
Dansk LandbrugsMedier

Sprøjteføreren skal tjekke om midlet må bruges!

Før en sprøjtning udføres, skal sprøjteføreren tjekke, om det pågældende bekæmpelsesmiddel ifølge etiketten må anvendes til den påtænkte opgave. Sprøjteføreren skal have erhvervet enten et sprøjtecertifikat eller et sprøjtebevis. Arbejdsgiveren har ansvar for, at midlet anvendes forsvarligt af hensyn til arbejdsmiljøet jævnfør Arbejdstilsynets regler.

Vigtige oplysninger du finder på etiketten

- Afgrøder hvor midlet må anvendes
- Hvilke skadevoldere godkendelsen omfatter
- Behandlingsfrist
- Afstandskrav til vandmiljøet
- Bimærke samt restriktioner i forbindelse med risiko for bier
- Fareklasse
- Maksimal tilladt dosering
- Maksimalt antal behandlinger, der må udføres
- Restriktioner i forhold til anvendelsestidspunkt
- Personlige værnemidler

Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier.

Bortskaffelse af kemikalierester og tom emballage

Emballage fra langt de fleste bekæmpelsesmidler kan afleveres som almindeligt affald, når emballagen er skyllet, og skyllevæsken hældt i sprøjten. Emballager fra midler i fareklasserne 'Meget giftig' og 'Giftig' skal dog afleveres på den kommunale modtageordning for farligt affald.

Affaldsordninger er forskellige fra kommune til kommune. Spørg i din kommune, hvis du er i tvivl. Nogle grovvarerforretninger tilbyder at modtage tom emballage.

	Meget giftig og giftig	Tom emballage og rester skal afleveres til den kommunale modtageordning for farligt affald.
	Sundhedsskadeligt Lokalirriterende	Tom emballage og rester skal afleveres til den kommunale modtageordning for farligt affald.
	Miljøfarlig	Dog kan den tomme emballage bortskaffes gennem dagrenovationen, hvis emballagen er skyllet grundigt med vand. Skyllevandet hældes op i sprøjtevæsken.
Intet faresymbol		Tom emballage og rester kan bortskaffes sammen med dagrenovationen.

Du kan se reglerne om plantebeskyttelsesmidler samt senere ændringer til disse her:

- [Bekendtgørelse om bekæmpelsesmidler](#)
- [Bekendtgørelse af lov om kemiske stoffer og produkter \(kemikalieloven\)](#)

Afbrænding af tom emballage er ikke tilladt

Etiketten fortæller også om bortskaffelse.
Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier

Sprøjtejournal

Bedrifter på mere end 10 ha skal føre sprøjtejournal over anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler. Frugtplantager, frilandsgrønsager, væksthuse og planteskoler er dog omfattet uanset arealets størrelse. Journalen skal føres løbende, dvs. senest syv dage efter anvendelsen af et plantebeskyttelsesmiddel. Journalen skal opbevares i mindst fem år.

Fra vækstsæsonen 2010/11 indføres der som noget nyt regler om elektronisk indberetning af nogle af oplysningerne fra sprøjtejournalen. Kravet gælder alle jordbrug med mere end 10 ha, men bedrifter med mindre end 25 ha kan dog i en overgangsperiode indsende en papirudgave. Indberetningen sker på afgrødeniveau. Mange vil derfor med fordel kunne føre sprøjtejournalen elektronisk.

En sprøjtejournal skal indeholde følgende oplysninger

- markens/arealets nr. eller navn
- arealets størrelse i ha (angives med 1 decimal) eller for væksthuse m²
- afgrøde/kultur
- anvendt middel, dosering pr. ha (landbrug/gartneri/planteskole) eller pr. m² (væksthus)
- dato for anvendelsen
- ejers/brugers navn

Maskinstationen kan føre sprøjtejournalen på vegne af jordbrugeren.

Sprøjtejournalen kan opbevares på elektronisk form. Ved kontrol vil du blive bedt om en udskrift.

Du kan se reglerne om sprøjtejournal her:

- [Bekendtgørelse om sprøjtejournaler og eftersyn af sprøjteudstyr i jordbruget.](#)

Du skal løbende opdatere sprøjtejournalen

Sprøjtejournalen er udgangspunkt for kontrollørernes arbejde, når de skal vurdere om bekæmpelsesmidlerne er anvendt korrekt på din bedrift. Sørg derfor for løbende og inden 7 dage at opdatere alle sprøjtninger.

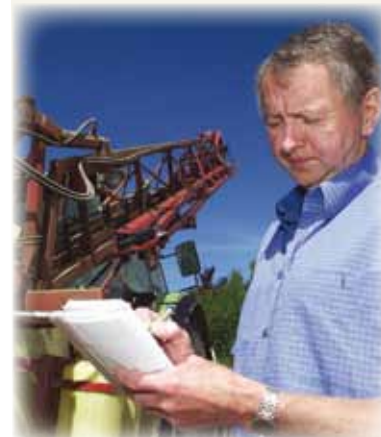

Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier

Eftersyn af sprøjteudstyr

Sprøjteudstyr skal holdes i god stand, så sprøjtningen kan ske med mindst mulig risiko for omgivelserne, og der ikke sker spild fra utætte dele.

Når Plantedirektoratet gennemfører et eftersyn, skal du sørge for:

- at marksprøjten er gjort ren og funktionsklar
- at tanken er godt og vel halv fyldt med rent vand
- at eftersynet kan ske et sted med god plads og vandret underlag

EU-regler medfører, at der fremover bliver krav om obligatorisk eftersyn af sprøjteudstyr. Indtil de nye regler træder i kraft gælder reglerne i:

- [Bekendtgørelse om sprøjtejournaler og eftersyn af sprøjteudstyr i jordbruget.](#)

Krav til sprøjten

Manometer	Trykket skal nemt kunne aflæses fra førerpladsen. Fejlvisningen må maksimalt være 0,25 bar ved arbejdstryk på 1,0 - 5,0 bar og maksimalt 0,5 bar ved tryk over 5 bar.
Dyser	Ydelsen (målt i l/min) må ved et arbejdstryk på 3 bar eller derover ikke afvige mere end 15 % fra ydelsen af en ny dyse. Ydelsen fra en enkelt dyse må ikke afvige mere end 8 % fra alle dysernes gennemsnitlige ydelse. Alle dyser skal vise et jævnt spredebillede.
Rør, slanger, tank og pumpe	Rør, slangeforbindelser, tank og pumpe må ikke være utætte. Slanger må ikke hænge ned ved bommen, så de rammes af sprøjtedouchen.
Bom	Ophæng, svingningsdæmpning, ud- og indfoldning, højderegulering og afvigeled skal fungere. Bomhøjden må ikke afvige mere end 10 cm i forhold til indstillet bomhøjde, når sprøjten befinder sig i vandret plan.
Armatuur	Armaturet skal fungere.

Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier

Uddannelse

Som sprøjtefører skal du have erhvervet dig et sprøjtecertifikat eller sprøjtebevis.

Du skal have sprøjtecertifikat hvis du:

- erhvervsmæssigt udfører bekæmpelse for andre
- erhvervsmæssigt udfører bekæmpelse i egen eller forpagtet bedrift
- hvis du som ansat i en virksomhed, udfører erhvervsmæssig bekæmpelse.

Du skal have sprøjtebevis hvis du:

- inden 1. januar 1991 har etableret dig på egen eller forpagtet bedrift
- er ansat i en virksomhed, og udfører erhvervsmæssig bekæmpelse i mindre end 4 timer årligt
- udelukkende udbringer afskrækkelsesmidler (repellenter) ved påsmøring.

Elever må som led i uddannelsen udføre bekæmpelse under instruktion af personer, der besidder sprøjtecertifikat eller sprøjtebevis.

Husk at sprøjtecertifikat og sprøjtebevis skal kunne vises på forlangende, når Plantedirektoratet kommer på kontrolbesøg.

Du kan se reglerne om krav til uddannelse her:

- [Bekendtgørelse om undervisning og anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer m.v. for erhvervsmæssige brugere af plantebeskyttelsesmidler.](#)

Hvornår skal du på opfølgingskursus?

Alle med sprøjtecertifikat/sprøjtebevis skal have et opfølgingskursus hvert 4. år.

Tidspunkt for erhvervelse af certifikat/bevis	Frist for at gennemføre opdateringskursus
Før 30. juni 1995	inden 1. juli 2010
1. juli 1995 til 30. juni 2002	inden 1. juli 2011
1. juli 2002 til 30. juni 2009	inden 1. juli 2012

Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier

Fylde-vaskepladser

Hvis du som jordbruger vælger at etablere en vaskeplads, hvor du påfylder og vasker dine sprøjter, som du bruger til udbringning af plantebeskyttelsesmidler, vil vaskepladsen være omfattet af Plantedirektoratets tilsyn/kontrol.

Din kommune skal godkende etableringen af vaskepladsen. Kommunen står også for kontrollen af beholdere til husdyrgødning, også selvom beholderne opsamler fra vaske- og påfyldningspladsen. Herudover er det Plantedirektoratet, der står for tilsynet med, at du som jordbruger overholder bekendtgørelsens krav.

Vaskepladsbekendtgørelsen er et rent nationalt anliggende, som regeringen i samarbejde med erhvervet tog initiativ til på baggrund af Pesticidplan 2004-2009. Der er ikke tale om en implementering af EU-regler.

De nye regler for påfyldning og vask af sprøjter betyder, at:

- du kun må påfylde plantebeskyttelsesmidler og vaske sprøjten og sprøjtetraktoren i marken eller på en vaskeplads med opsamling af spildevand.
- du må ikke fylde vand på andre steder end vaskepladsen eller i marken, hvis du samtidig tilsætter plantebeskyttelsesmidler.
- du skal fortynde restsprøjtevæsken og sprøjte den ud på det behandlede areal. Højest godkendte dosis må ikke overskrides.
- restsprøjtevæsken skal være fortyndet med en faktor 50, før du tømmer den sidste væske ud gennem bundventilen.
- du skal fylde og rengøre rygsprøjter og små ATV-monterede sprøjter på det behandlede areal eller på en vaskeplads med opsamling af vand.
- at du skal parkere en ikke-rengjort sprøjte og traktor under tag, på vaskeplads eller på det behandlede areal.

Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier

Opfylder du reglerne?

Krav om udstyr, der skal være på bedriften

- Præparatfyldeudstyr eller udstyr til direkte injektion (kan være monteret på sprøjte eller være en separat enhed)
- Skyllevandstank
- Spuledyse til indvendig skylning af sprøjetanken
- Udstyr til udvendig rengøring, hvis udvendig rengøring sker i marken. Der er ingen særlige krav ved rengøring på en vaskeplads

Vandforsyning skal være sikret mod tilbageløb og overløb skal forebygges

- Tapsted skal forsynes med kontraventil, der forhindrer tilbageløb under påfyldning af vand, hvis der tappes direkte fra ledningsnet
- Vandslangen må ikke komme i direkte kontakt med sprøjtevæsken under påfyldning af vand
- Der skal være vandur eller anden styring af den vandmængde, der fyldes på sprøjten

Opsamling af spild og vaskevand

- Fra en vaskeplads må der ikke ske afstrømning til det omgivende område
- Vaskeplads skal være med tæt bund, hvor spild og vaskevand opsamles i gyllebeholder eller anden beholder
- Vaskevand opsamlet i anden beholder skal udbringes på et areal, hvis størrelse står i forhold til dit dyrkede areal (se Miljøstyrelsens [Vejledning til bekendtgørelse om påfyldning og vask af sprøjter til udbringning af bekæmpelsesmidler](#))
- Vaskevand opsamlet i gyllebeholder eller anden beholder må ikke udbringes, hvor gylle eller vaskevand kan strømme til søer eller vandløb, herunder dræn, ved tøbrud eller regnskyl

Afstandskrav ved nyetablering af vaskeplads

- 50 m til almen vandforsyning (forsyner 10 eller flere husstande)
- 25 m til ikke-almen vandforsyning og drænsystemers rense- og samlebrønde
- 50 m til overfladevand og § 3-områder

Afstandskrav ved påfyldning af plantebeskyttelsesmidler og vask i marken

- Påfyldning og vask i marken skal ske et nyt sted fra gang til gang
- 300 m til vandforsyning (gælder både almen og ikke-almen)
- 50 m til overfladevand, § 3-områder og drænsystemers rense- og samlebrønde

Foto: Jens Tønnesen,
Dansk LandbrugsMedier

Kontrolmyndighed og sanktioner

Plantedirektoratet gennemfører kontrol med, at alle regler på pesticidområdet overholdes, den såkaldte enstrengede pesticidkontrol.

Sker der overtrædelser, kan der ske politianmeldelse og efterfølgende udstedes bøde.

Følgende regler er desuden omfattet af krydsoverensstemmelse:

- Midler må kun anvendes i afgrøder, hvortil de er godkendt
- Godkendt dosis må ikke overskrides
- Maksimalt antal behandlinger må ikke overskrides
- Krav om at føre sprøjtejournal
- Anvendelse af forbudte midler
- Forurening af jord og vand i forbindelse med påfyldning og vask af sprøjter.

Plantedirektorat kontrollerer kemikalierummet.

Foto: Jens Tønnesen, Dansk LandbrugsMedier

Nyttige links

Plantedirektoratet: www.pdir.fvm.dk (Hent pdf af pjecen her)

Fødevarerhverv: www.ferv.dk

Miljøstyrelsen: www.mst.dk

LandbrugsInfo: www.landbrugsinfo.dk

Middeldatabasen: www.middeldatabasen.dk

Netbutikken: www.netbutikken.landscentret.dk (Bestil pjecen gratis her).

Plantedirektoratet maj 2010.
1. udgave.
1. oplag.
Oplag 12.000 stk.

Plantedirektoratet
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby
Tlf. 4526 3600
E-mail: pdir@pdir.dk
www.pdir.dk